

M agten

folketinget (den lovgivende magt), så kontrollen disse to instanser imellem er af noget særegen karakter. Oftest er statsministeren og alle de andre ministre selv medlemmer af folketinget, og helt uholdbart ville det naturligvis være, hvis ét enkelt parti helt alene havde flertal i folketinget! Det forholder grundloven sig slet ikke til, og det har da heller ikke bare tilnærmelsesvist været tilfældet i al den tid, lovgiver har bestået af kun ét kammer og ikke to.

Men man kan roligt sige, at her mangler vores danske model stringens og klar logik.

Med hensyn til den dømmende magt var der i masser af år ikke praksis for, at domstolene - Højesteret - ønskede at pådømme lovgivers overholdelse af grundloven og altså på den måde leve op til magtdelingsprincippet. Men så kom i 1992 Maastrichtdommens udtrykkelige tilkendegivelse om, at det i givet fald ville ske, og senere underkendelsen af Tvindloven som grundlovsstridig. Endvidere bør man hæfte sig ved, at der med domstolsreformen i slutningen af 1990'erne er gjort andre konkrete fremskridt i retning af en større - egentlig - uafhængighed af denne statsmagt i forhold til specielt den udøvende magt (justitsministeriet).

Generelt er der almindelig (selv)tilfredshed med denne særlige danske model af Montesquieu's teori om la séparation des pouvoirs - i hvert fald hvis man lytter til grundlovsstalerne den 5. juni år efter år. Og enhver nyvalgt MF'er skriver glad og stolt under på den obligate, højtidelige erklæring om at ville overholde grundloven.

Men, men, i praksis ser det desværre efterhånden noget anderledes ud. Viljen til at respektere ens egne beføjelsers begrænsning og de andre instansers respektive kompetence fortoner sig i dagligdagen. Her skal fremdrages to eksempler: domme i straffesager og EF-domstolens afgørelser om ar-

LEDER
AF BJØRN ELMQUIST

Et af de grundlæggende elementer i demokratiet er princippet om statsmagtens tredeling.

Lovgiver vedtager lovene, den udøvende magt udfører dem, og domstolene afgør tvister om lovene, og om de er overtrådt samt udmåler evt. sanktion. Hver af de tre magtinstanser skal samtidig påse, at ingen tiltager sig andres beføjelser.

I Danmarks Riges grundlov er princippet nedfældet i § 3, hvor man ikke må lade sig forvirre af den forældede sprogbrug om kongens rolle. Alle ved, at dette ikke skal tages bogstaveligt. Danmark har slet ingen konge i disse år, men en dronning - og monarkens politiske beføjelser er jo under alle omstændigheder for længst afskaffet. Så "kongen" betyder her "regeringen".

Hvad substansen i § 3 angår, er det imidlertid værre. Den danske magtdelingsmodel må i bedste fald betegnes som mudret.

Regeringen (den udøvende magt) dannes jo ud fra, hvem der har flertal i

KOLOFON

Retspolitisk Forening blev stiftet i 1978 af jurister, jurastuderende og andre med interesse i den offentlige retspolitiske debat. Foreningen er politisk uafhængig og sikrer og udbygger borgernes retssikkerhed, demokratiske friheder og sociale rettigheder med særlig vægt på at bedre svagere stilledes retlige situation. Se mere: www.retspolitik.dk

Sekretariat c/o advokat Bjørn Elmquist,
H.C. Andersens Boulevard 11, 1., 1553 Kbh. V

Bestyrelsen:

Formand Bjørn Elmquist, advokat
Sekretær Emil Jelstrup, jurastuderende
Redaktør Jens Lyhne
Kasserer Jeff Jørgensen, jurastuderende
Noe Munck, lektor
Jannie Dyring, ph.d.-stipendiat
Peter Arnborg, fuldmægtig
Marya Akhtar, jurastuderende
Linda Kjær Minke, ph.d.-stipendiat
Suppl. Leif Hermann,
Suppl. Lea Fuglsang, geografistuderende
Suppl. Tage Hansen, fuldmægtig

Retspolitik

Ansvarshavende redaktør: Jens Lyhne
Redaktionssekretær: Jeff Jørgensen
Layout: Jeff Jørgensen
Tryk: Juratryk, Aarhus Universitet
Oplag: 1000

Kontakt: Jenslyhne@retspolitik.dk
Herlufllille Mølleve 5, 4160 Herlufmagle,
tlf: 5550 1377

fordelt hos tre

bejdskraftens fri bevægelighed.

Politikeres påbud til dommere

Når der afsiges domme i spektakulære volds- og andre straffesager, er den nærmest uafvendelige kommentar fra store dele af det politiske liv, at domstolene ikke følger folketingets krav de seneste år om strengere straffe. Ofte karakteriseres dommene som latterlige, og for at sikre folketingets vilje gennemført kastes forslag om ved lov at gennemføre minimumsstrafferammer på bordet. Sådanne påbud findes allerede, dog i yderst begrænset omfang, men der må absolut advares mod at øge den form for lovgivning.

For det første vil påbudte mindstestrafte jo slet ikke kunne påvirke anvendelsen af de øvre dele af strafferammen. Der kan allerhøjest være tale om at løfte den statistiske gennemsnitsstraf. For det

Det andet eksempel udspringer af de stadig mere skingre krav om at fastholde den stramme danske udlændingelov over for EF-domstolens kontinuerte, traktathjemlede fortolkning og gennemførelse af en af det frie markedes centrale grundpiller, arbejdskraftens fri bevægelighed.

Det er pludselig gået op for regeringspartierne og alle de andre tilhængere af den stramme linje, at de seneste 36 års folkeafstemninger om dansk deltagelse i den europæiske integration har handlet om afgivelse af national suverænitet til mellemfolkelige organisationer in casu EF/EU. Eller i hvert fald er der nu sket en åben erkendelse heraf.

Især de to regeringspartier har igenem alle årene været blandt de mest integrationsivrige herhjemme. Ikke bare i 1972, men også ved afstemningen i 1986 om Det indre marked. Senere, ved

Tyskland - at den dømmende magt in casu EF-domstolen i Luxembourg tager sine opgaver alvorligt og afgør stridigheder om reglernes indhold helt uden skelen til mere eller mindre politisk prægede præferencer hos andre magtinstanser, herunder (nogle af) medlemslandene i ministerrådet. Medlemslandenes regeringer har adgang til at fremkomme med indlæg ved Domstolens behandling af konkrete sager, selv om de ikke er direkte part, men hvis holdninger i ministerrådet skal have bindende effekt, må de vedtages i de foreskrevne former, dvs. "gøres til EU-lov". Det er også helt uden grundlag at påstå, at EF-domstolen nu er blevet aktivistisk i sine domme. Det har den været hele tiden.

Den civile ulydighed, som flere danske politikere, herunder også medlemmer af regeringen, har lagt op til over for

DET ER PLUDSELIG GÅET OP FOR REGERINGSPARTIERNE OG ALLE DE ANDRE TILHÆNGERE AF DEN STRAMME LINJE, AT DE SENESTE 36 ÅRS FOLKEAFSTEMNINGER OM DANSK DELTAGELSE I DEN EUROPÆISKE INTEGRATION HAR HANDLET OM AFGIVELSE AF NATIONAL SUVERÆNITET TIL MELLEMFOLKELIGE ORGANISATIONER IN CASU EF/EU. ELLER I HVERT FALD ER DER NU SKET EN ÅBEN ERKENDELSE HERAF

andet vil en sådan fremgangsmåde kunne føre til uretfærdighed, fordi den konkrete, individuelle virkelighed sjældent passer til lovgivers teoretisk baserede og generelt konciperede lovbestemmelse.

Det er her domstolene med deres lægdommer- og nævningedeltagelse borer for den demokratiske forankring og ved den individuelle behandling af sagerne sikrer den korrekte og passende udmåling af straffen. For det tredje ville en udbredt anvendelse af ved lov påbudte mindstestrafte gå domstolenes beføjelser for nær og betyde en overtrædelse af princippet om statsmagtens tredeling - selv i den mudrede danske models udformning.

Suverænitet givet til EF-domstol

Maastricht, Nice, Forfatningstraktaten (der kuldsejlede) og nu Lissabontraktaten kom andre partier til, så de integrationsivrige MF'ere i dag udgør et overvældende flertal i folketinget.

En ting er, at disse personer ikke har villet lytte til andre. Hverken de erklærede og overbeviste federalister, EU-modstanderne eller skeptikerne. Men de burde da selv have kunnet indse, hvad de helt logiske og nødvendige konsekvenser er og ville blive af suverænitetsafgivelse, herunder af flere flertalsafgørelser på stadigt flere politikområder.

Hertil kommer selve EF- og senere unionsstrukturen, der på helt anderledes stringent vis end den danske model lægger magtdelingsprincippet til grund. Det betyder - som i f.eks. Frankrig og

domstolen, kan måske anskues med en vis systemkritisk sympati. Men hykleriet og dobbeltmoralen lurer lige om hjørnet. For det går jo ikke at hylde udvidelse af flertalsafgørelsesordningen og en fælles europæisk retsorden, hvis det kun gælder de tilfælde, hvor man er en del af flertallet eller får medhold ved Domstolen. Så ramler alle postulatet om demokrati og lov og orden.

Alt i alt viser disse to eksempler og meget andet af samme skuffe, at store dele af vores lovgivende forsamling har det svært med helt at finde den rette ligevægt mellem egne magtambitioner og så respekten for de grundlæggende principper i et demokrati.

I USA kaldes den ligevægt checks and balances.

30 år med Retspolitisk Forening

Retspolitisk Forening fejrede 30 års jubilæum i 2008. Tidligere formand Helle Lokdam kaster et blik på foreningen og dens berettigelse gennem årene og i dag. Blandt andet nævner hun foreningens indsats for at mindske brugen af isolationsfængsel som en succes.

AF HELLE LOKDAM, ADVOKAT

Stort tillykke med de 30 år!

Det runde hjørne er en god lejlighed til at reflektere: Hvad er begrundelsen for og formålet med en sådan forening? Har den levet op til forventningerne og egne mål? Hvad er udrettet undervejs? Har det rykket? Hvilke slags aktiviteter har der været? For hvem? Der kan stilles mange flere spørgsmål.

Aktiv i den retspolitiske debat

En stor del af Retspolitisk Forenings arbejde har bestået i at være en aktiv spiller i den løbende retspolitiske debat.

Det har dels været som en mere formel aktør ved at bidrage med høringssvar til lovforslag og andre regeringsinitiativer,

Inden flygtningespørgsmål var sat på dagsordenen i den offentlige debat, blev der i Retspolitisk Forenings regi holdt seminar om dette emne

dels har foreningen på mange områder løbende deltaget i den aktuelle debat med forslag og kommentarer.

Det er naturligvis vanskeligt at vurdere, hvilken betydning Retspolitisk Forenings bidrag har haft.

Retspolitisk Forening har den styrke, at foreningen er uafhængig af særinteresser. Endvidere er det væsentligt, at foreningens medlemmer i høj grad består af

jurister og andre fra tilgrænsende fagområder. Det fører til, at indlæg fra Retspolitisk Forening i høj grad er fagligt velfunderede.

Fagfolks stemme har en anden karakter end politikeres og vil ofte have en tungere vægt i debatten.

Endvidere har Retspolitisk Forenings valg af emner overvejende været at sætte fokus på svagere gruppers rettigheder og

problemer. Det er vigtigt, at de retspolitiske synspunkter, Retspolitisk Forening står for, er kommet frem og med i debatten før, beslutningerne er blevet truffet. Havde Retspolitisk Forening ikke været der, var disse synspunkter ofte ikke kommet frem. At det så ikke altid er lykkedes at få tingene igennem er en anden sag!

Mærkesag: Mindre Isolation

Et meget vellykket eksempel på et langt, sejt, aktivt retspolitisk arbejde, som er lykkedes, er fra den såkaldte "Isolationsgruppe".

Gruppen består af et bredt udsnit af fagfolk: jurister, psykiatere, psykologer og fængselspræster. Igennem hele foreningens levetid har gruppen arbejdet ihærdigt på at afskaffe/nedbringe anvendelsen af varetægtsfængsling i isolation i Danmark. Det er blevet taget alvorligt, når en gruppe fagfolk, som fra egen erfa-

der. Det være sig indenfor retsvæsen, erhvervsliv eller offentlig administration blot at nævne nogle af hovedområderne.

Juraen er et håndværk til konkret sagsbehandling på mange niveauer. Der er jura og jurister involveret i mange af samfundets væsentligste funktioner. Mange af samfundets vigtigste poster er besat med jurister.

For di juraen har så central en position indenfor vigtige samfundsområder, og fordi mange jurister får stor indflydelse på samfundsudviklingen og andre menneskers liv, er det vigtigt, at jurister, ud over at kunne håndværket, også prioriterer at få en viden om samfundet i bredere forstand. Det er vigtigt, at juristerne tilegner sig et samfundsperspektiv både indenfor det fagområde, de beskæftiger sig med, og mere bredt.

Retspolitisk Forening har ydet en væsentlig indsats på dette område. Der

Gennemgående har valget af emner i høj grad været at sætte fokus på svagere grupperes rettigheder og problemer.

Dette politiske/socialt perspektiv er det vigtigt at holde fast i. Ikke mindst fordi så mange jurister ender i stillinger, hvor det i høj grad er de velbjærgede, de kommer til at beskæftige sig med.

Mange af arrangementerne har givet de deltagende en større indsigt i væsentlige juridiske samfundsrelaterede emner, som ligger i periferien eller udenfor deres daglige arbejdsfelt.

Betydningen af det netværk, som er blevet opbygget gennem årene mellem de mange, som har deltaget i arrangementerne, må heller ikke undervurderes. Mange af Retspolitisk Forenings medlemmer har gennem årene individuelt, som enkeltpersoner, deltaget aktivt i den retspolitiske debat. I denne sammenhæng har informationer og inspirationen fra foreningens møder sammen med de pågældendes egne arbejdsmæssige erfaringer været med til, at mange af medlemmerne har været – og er – stærke stemmer i den offentlige retspolitiske debat.

Når der således skal ses tilbage på et langt forløb, er der ingen tvivl om, at der har været mange aktiviteter, som har haft stor betydning. Der har været lagt mange kræfter i de mange arrangementer. Det har været det værd.

Ikke mindst i dag er der i høj grad brug for at holde fokus på den lange række af tiltag af retspolitisk art, der løbende sættes i værk. De senere års strafs-kærpelser, forringede forhold for folk i fængsel, øget overvågning og registrering, er blot nogle eksempler.

Et talerør for svagere grupper

Retspolitisk Forening har således fortsat – og vil fortsat have – en vigtig mission og være et væsentligt talerør for, at svagere grupper kan komme til orde. Og ikke mindst vil det være vigtigt i den mere strømlinede verden, som har udviklet sig i de senere år, at også kommende jurister får mulighed for at udvide deres juridiske horisont med emner af retspolitisk indhold.

Held og lykke med de næste 30 år.

Ikke mindst i dag er der i høj grad brug for at holde fokus på den lange række af tiltag af retspolitisk art, der løbende sættes i værk. De senere års strafs-kærpelser, forringede forhold for folk i fængsel, øget overvågning og registrering, er blot nogle eksempler

ring ved, hvad de taler om, har blandet sig i debatten. Der er ingen tvivl om, at Isolationsgruppens grundige dokumentation og saglige argumenter har været væsentligt medvirkende til, at debatten om isolationsfængsling med mellemrum er taget op politisk. Her ad vejen har arbejdet medført forbedringer, og i dag er loven skærpet, så anvendelse af varetægtsfængsling i isolation finder sted i væsentligt mindre omfang end tidligere.

Foreningens betydning for medlemmer

Når man begynder at læse jura, vælger man, at indholdet i ens aktive arbejdsliv skal handle om en eller anden form for juridisk rådgivning eller problemløsning indenfor rammerne af en af de mange og meget forskellige juridiske arbejdsområ-

der har gennem årene været holdt en lang række seminarer og møder både interne og for større forsamlinger. Meget forskelligartede emner har været taget op. Der har været emner indenfor forfatningsretten om ytringsfrihed. Indenfor offentlig forvaltning har der været arrangementer om tavshedspligt og om politiets funktioner. EU-spørgsmål har været taget op. Inden flygtningespørgsmål var sat på dagsordenen i den offentlige debat, blev der i Retspolitisk Forenings regi holdt seminar om dette emne. Strafferetsplejen har gennem årene haft en væsentlig plads. Nævningeinstitutionen har været behandlet. Herudover har der været seminarer om varetægtsfængsling, isolation og fængselsforhold. Der har været afholdt møder om arbejdsret, miljø, gældssaner og mange andre emner.

Retspolitiske udfordringer

Dansk Retspolitisk Forening 1978-2003

RETSPOLITISKE UDFORDRINGER

25 års jubilæumsskrift

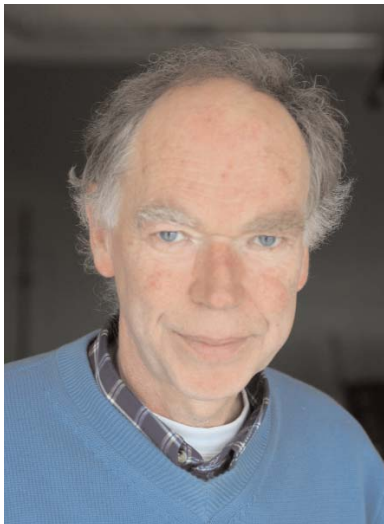
Udgivet på Gjellerup 2003. Pris for medlemmer: 100 kr. plus porto (49 kr) Kontakt: jenslyhne@retspolitik.dk

Kapitler & forfattere:

Tidehverv af Bjørn Elmquist
Retspolitik under en kommerciel kulturpolitik af Ole Espersen
Den internationale straffedomstol af Jørn Vestergaard
Menneskeret i Afrika af Sten Schaumburg-Müller
Grønland mellem Nordamerika og Europa af Hanne Petersen
Flygtningenævnet af Helle Lokdam
Terror og ret af Preben Wilhjelm
Databeskyttelse: skønmaleri eller virkelighed af Peter Blume
Vi har brug for en stærkere offentlighedslov af Oluf Jørgensen
Kommuner, konger og borgmestre af Leif Hermann
Retssikkerhed og socialpolitik af Hanne Reintoft
Proces mod staten af Christian Harlang
Politiets ære – klager og "boomerang-sager" af Jørgen Jepsen
Med straf skal land bygges af Flemming Balvig
Kriminelle stofmisbrugere af Anette Storgaard
Menneskeret - under afsoning af fængselsstraf af H. J. Engbo
Isolation – plet på retssystemet af Ida Koch & Bent Sørensen
Giver straf så fred? af Beth Grothe Nielsen
Børn i processen af Niels Viltoft
Barnet som vidne, psykologisk set af Nina Koeller
Magtens ukuelige munterhed og alvor af Gaardmand & Valeur

Historien om Retspolitisk Forening

AF PETER ARNBORG

Fra midt i 1960'erne fandt der et vist politisk og kriminalpolitisk tøjbrud sted blandt andet også i Danmark med fremkomst af diverse autoritets-kritiske (magthaver-kritiske) initiativer.

Amnesty International (dannet i 1961 i England) fik en beskeden dansk afdeling i 1964, der dog i de næste årtier primært fokuserede på formidling i Danmark af menneskeretskrænkelser (tortur mv.) over for fanger i diktaturstater.

KRIM (Kriminalpolitisk Forening) dannedes i 1967, og har siden fokuseret på den statslige behandling af fanger, under og efter afsoning.

Som en udløber af "ungdoms- og studenteroprøret", fra 1968 og de næstfølgende

år, fik autoritets-kritiske initiativer større gennemslag og bredde inden for en række akademiske fagområder.

På universiteterne blev gennemført nye styrelseslove og nye undervisningsformer introduceredes på visse fag, også på jurastudierne, bl.a. med projektarbejder i grupper, studenterstyrede hold osv. Der blev inden for en række fagområder udarbejdet "alternative", fagkritiske rapporter. Også uden for universitetsmiljøerne var der opbrud i normerne, og der var fx jurister, der satte spørgsmålstegn ved den hidtidige måde og de vante prioriteringer at praktisere jura og retssikkerhed på.

I midten af 1970'erne dannedes så-

Få en detaljeret gennemgang af Retspolitisk Forenings historie fra de første ideer til overvejelser om foreningens placering blandt andre ligesindede foreninger. Tidligere formand for foreningen og nuværende bestyrelsesmedlem Peter Arnborg giver baggrunden for foreningen og dens aktiviteter gennem årene, og slutter af med nogle personlige vurderinger af dens videre virke.

ledes nogle alternative retshjælpskontorer, som supplement til den etablerede institution Studentersamfundets Rets-hjælp. De nye enheder blev fra begyndelsen drevet af enten yngre advokater eller af "græsrodder".

Tidsskriftet Retfærd så dagens lys i 1976, og var oprindeligt et blad for retskritisk og socialistisk/materialistisk debat og information.

Forberedende foreningsdannelse

Der viste sig på den tid interesse for at danne et noget bredere og mere samlen- de forum, hvor den samfundsorienterede juridiske fagkritik kunne få et tilholds- sted, dækkende en række forskellige fag- lige emner, og som mødested (netværk, vil man nok kalde det nu). I 1976-77 blev der taget forskellige tilløb til forenings- dannelser både i København og Århus, bl.a. inspireret af at der i Norge i 1974 med succes var dannet "Rettspolitisk For- ening".

I begyndelsen af 1978 dannedes en initiativgruppe, der gjorde sig tanker om en mulig foreningsdannelse (grundlag

mv.) og inviterede en større kreds til et møde om interessen for dannelsen af en forening. Små 100 jurastuderende og ju- rister, dækkende forskellige arbejdsmæs- sige funktioner (forvaltningsansatte, for- skere, advokater, dommere m.fl.) mødtes til det forberedende møde på Køben- havns Universitet (Hvalkælderens) den 1. april 1978.

På mødet var der oplæg fra nogle in- viterede personer, der repræsenterede forskellige jobfunktioner eller tilgrænse- de foreninger. Efter gruppe- og plenum- debatter konstateres meget bred tilslut- ning til at danne en retspolitisk forening og også til det bærende (værdi-) grund- lag. Der nedsattes en vedtægtsgruppe og et arbejdsudvalg, der skulle forberede et stiftelsesseminar til afholdelse i foråret 1978.

Stiftelsen juni 1978

60 jurister og jurastuderende mødtes i Middelfart i weekenden 3.-4. juni med det program at stifte foreningen, vedtage vedtægter, vælge bestyrelse og nedsætte nogle arbejdsgrupper om forskellige em-

ner. Hertil kom yderligere drøftelser af retspolitiske emner, bl. a. på baggrund af oplæg fra nogle personer, der indgik i stiftelseskredsen.

I forhold til det indledende og ud- sendte (værdi-) grundlag og vedtægtsfor- slaget, var der især drøftelser om ar- bejdsgruppernes beføjelser mht. udtale- ret i forhold til bestyrelsens udtaleret på foreningens vegne og om mindretalsbe- skyttelse i bestyrelsen.

Den 4. juni var de foreningsmæssige forhold afklarede, og foreningen var en realitet med vedtægter, der stort set uændret har været gældende lige siden.

Fra vedtægterne:

§1: Foreningens navn er "Dansk Retspoli- tisk Forening" (nu 2008-09 ændret til "Retspolitisk Forening").

Foreningens formål er at arbejde for sikring og udbygning af borgernes rets- sikkerhed, demokratiske friheder og soci- ale rettigheder.

Foreningen vil lægge særlig vægt på at bedre svagere stillede grupper og en- keltpersoners retlige situation.

Foreningen er uafhængig af politiske

partier.

§2: Personer, der tilslutter sig foreningens formål, kan, hvis de er juridiske kandidater eller studenter, eller hvis de arbejder med retspolitiske spørgsmål, være medlem af foreningen.

Spørgsmål om medlemskab afgøres af bestyrelsen, hvis afgørelse kan indbringes for generalforsamlingen.

De første mærkesager

De faglige oplæg på seminaret med inviterede oplægsholdere kredsede om 3 emnekredse, der lige siden med mellemrum har haft foreningens bevågenhed, nemlig 1) Offentligt ansattes yringsfrihed, 2) Udlændinges retsstilling, og 3) Retssikkerhed i retsplejen (politiets op-

Herefter er det planen, at kommunikationen sker digitalt (hjemmeside, mails mv.).

Aktiviteterne sker ved udarbejdelse af rapporter, afgivelse af høringssvar, offentlige udtalelser og afholdelse af møder og seminarer. Afholdelse af møder er især i de seneste 10-15 år ofte sket i samarbejde med andre tilgrænsende organisationer, fx Socialpolitisk Forening, PEN, Retskritisk Forum, DJØF, m.fl.

Aktivitetsmåden er skiftet over årene, idet der i de første 10 år afholdtes en række weekend-seminarer, mens dette ikke har fundet sted i de seneste 10-15 år. Offentlige møder afholdes dog fortsat jævnligt med normalt 2-3 møder om året om forskellige aktuelle emner, med vekslende men dog acceptabel mødedelta-

skærpelser (øget repression) været behandlet og kritiseret. Efter 11. september 2001 har endvidere (anti-) terrorlovgivning mv. været et centralt område (pakke 1 i 2001-02, pakke 2 i 2005-06), og området kalder på fortsat kritisk opmærksomhed, idet også flere efterfølgende loviniciativer er taget af regeringen m.fl, og flere kan forventes, herunder også via EU-regler og deres implementering i dansk ret.

Medlemsaktiviteten var klart størst og bredest i de første 10 år, men aftog så noget, ligesom medlemsantallet har været vigende siden begyndelsen af 1990'erne. Medlemsantallet har dog i de senere år igen stabiliseret sig, og der har været en vis beskeden tilgang af nye medlemmer, så medlemsantallet i 2008

**FORENINGEN SIG I FORSKELLIGE SAMMENHÆNGE, OG UDTALELSER BLEV
JÆVNT HEN OPFATTET RIMELIGT, SOM DET, DE JO VAR/ER:
ALTSÅ IKKE FAGLIG VIDENSKAB FRA ET FORSKNINGSINSTITUT,
MEN RETSPOLITISKE UDSAGN MED EN RIMELIG FAGLIGHED.
OG NATURLIGVIS MED EN KRITISK HOLDNING
OVER FOR EN DEL "SYSTEMTÆNKNING"**

gaver og ansvar, varetægtsfængsling, isolation mv.).

Medlemstallet var fra begyndelsen ca. 100 medlemmer, der hurtigt steg til ca. 200, for efter et par år at stabilisere sig på ca. 300 i de følgende år op gennem 1980'erne.

Aktiviteter gennem årene

Foreningens virksomhed udføres af bestyrelsen samt af nedsatte/dannede arbejds- og initiativgrupper. Grupper er normalt dannede som ad hoc-grupper med særlige eller tidsbegrænsede opgaver, dog har gruppen om isolationsfængslinger eksisteret gennem næsten alle årene, hvilket også gælder for en blad-/redaktions-gruppe.

Medlemsbladet Retspolitik er udkommet jævnligt siden 1983, og i de seneste år som store tema-numre, hvor det sidste papir-nummer udkommer i 2008.

gelse (borgere, medlemmer).

Når bestyrelsen arrangerer møder, er der normalt positiv "respons" om medvirken hos inviterede oplægsholdere (eksperter, retspolitikere m.fl.), ligesom pressen jævnligt kontakter foreningen mhp. at få udtalelser. Det forekommer også jævnligt, at nogle retspolitikere viser interesse for foreningens udgivelser (møder, udtalelser mv.). Foreningens høringssvar over lovforslag (mest til Justitsministeriet) giver undertiden anledning til folketingsspørgsmål til ministeren og til henvendelser fra pressen.

Emnerne over årene har naturligvis ændret sig noget, selv om der også fortsat er en fast "kerne" om retsplejemæssige spørgsmål, politilovgivning (klagereregler), udlændinges retsstilling, menneskerettigheder (traktater og konventioner) og om yringsfrihed mv. Endvidere har gennem det seneste 10-år de stadige straf-

er cirka 200.

Foreningen har i 1988 fået udgivet bogen "Retspolitisk Status" (DJØF's forlag) og i 2003 bogen "Retspolitiske Udfordringer" (Gjellerup).

Siden 1988 er der hvert år uddelt den retspolitiske pris "Kafkatten" til en person/institution, hvis retspolitiske indsats således er påskønnet af foreningen.

Foreningen har siden slutningen af 1990'erne været på nettet med adressen: www.retspolitik.dk

Evaluering og prognose

I dette afsluttende afsnit vil jeg komme med nogle mere personlige betragtninger om for- og fremtid for foreningen.

Ved stiftelsen i 1978 kunne foreningen vel betragte sig som tilhørende en "gråzone" mellem "det fagligt etablerede" og "det politisk udgrænsede". Fra den position blev der taget retspolitiske

**RETSPOLITISK FORENINGS VIRKE
ER DERFOR STADIGVÆK VIGTIGT,
MEN SOM I ALT NGO-ARBEJDE FORUDSÆTTER
DEN VIDERE VIRKSOMHED, AT TILSTRÆKKELIGT
MANGE INVOLVERER SIG OG YDER EN PRAKTISK
ELLER FAGPOLITISK INDSATS**

initiativer og udsendt offentlige indlæg, der i vekslende omfang vandt offentligt gehør. Men det skete dog, fx i forbindelse med spørgsmålet isolationsfængsling, politilovgivning (klageregler) og om offentligt ansattes ytringsfrihed under forarbejder til forvaltningslovgivningen i 1980'erne.

Senere opfattedes foreningen næsten som en "institution", og med et bredere arbejdsfelt. Herfra markerede foreningen sig i forskellige sammenhænge, og udtalelser blev jævnt hen opfattet rimeligt, som det, de jo var/er: Altså ikke faglig videnskab fra et forskningsinstitut, men retspolitiske udsagn med en rimelig faglighed. Og naturligvis med en kritisk holdning over for en del "systemtænkning" i den herskende, stadig mere repressive retspolitik, hvor foreningen til stadighed betoner vigtigheden af retssikkerhed i samfundet og for de enkelte grupper og personer (menneskerettigheder mv.).

Særligt isolationsgruppens løbende arbejde har sat sig spor, hvilket også - dog i mindre grad - gælder i spørgsmålet om klager over politiet. Hertil kommer andre påvirkninger, der imidlertid er mere usynlige, idet ministerier og politikere ofte ikke tilkendegiver (indrømmer) evt. påvirkninger udefra.

I Danmark etableredes i 1990 "Centret for Menneskerettigheder", der i 2002 blev undergivet ny lovgivning og nu indgår som institut under "Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder", altså et lovreguleret institut med en relativ selvstændighed (et vist armslængde-princip, "semi-offentligt")

I 2006 dannedes en ny organisation

"Retssikkerhedsfonden" som en NGO, hvor fokus er på retssikkerhedsspørgsmål, typisk af processuel / juridisk-formel art og vedrørende jævnlig kritik af lovgivningsprocesser.

Tilstedeværelsen af de to aktører (Institut for Menneskerettigheder og Retssikkerhedsfonden) samt Amnesty/dansk afdeling og KRIM, der alle på nogle stræk vil have nogenlunde samme tilgang til retspolitiske udspil fra regering o.a., som Retspolitisk Forening har, stiller naturligvis alle disse parter over for det spørgsmål, hvordan de/vi prioriterer og positionerer sig/os i forhold til hinanden og i offentligheden.

At have en permanent NGO-tilstedeværelse i det offentlige retspolitiske rum må imidlertid fortsat vurderes at være vigtigt. Retspolitiske udfordringer - med

arbejde for sikring af retssikkerhed og menneskerettigheder mv. - er der desværre fortsat nok af, også i de kommende år for retspolitiske NGO'ere.

Retspolitisk Forenings virke er derfor stadigvæk vigtigt, men som i alt NGO-arbejde forudsætter den videre virksomhed, at tilstrækkeligt mange involverer sig og yder en praktisk eller fagpolitisk indsats. At rekruttere nye og aktive medlemmer er derfor en stående opgave, hvilket igen forudsætter en vis offentlig synlighed, således at foreningen er kendt af potentielle medlemmer som et relevant sted at lægge sit retspolitiske engagement.

Indtil videre har Retspolitisk Forenings meningsfulde eksistens gennem forskellige retspolitiske "epoker" og under forskellige omstændigheder gennem indtil nu 3 årtier bevist, at foreningen fortsat har en funktion som retspolitisk NGO, som det er værd at holde fast ved - men naturligvis ikke uafhængigt af udviklingen i det samlede retspolitiske NGO-miljø.

Så indtil videre er Retspolitisk Forening kommet for at blive!

Peter Arnborg, f. 1948, medstifter af foreningen i 1978, bestyrelsesmedlem 1978-80, formand 1994-96, bestyrelsesmedlem 1999-2002 og siden 2007

Stiftelsen af Dansk Retspolitisk Forening

Fra midt i 1960'erne fandt der et vist politisk og kriminalpolitisk tøjbrud sted bl.a. også i Danmark med fremkomst af diverse autoritets-kritiske (magthaver-kritiske) initiativer.

60 jurister og jurastuderende mødtes i Middelfart i weekenden 3.-4.

juni med det program at stifte foreningen, vedtage vedtægter, vælge bestyrelse og nedsætte nogle arbejdsgrupper om forskellige emner.

Den 4. juni var de foreningsmæssige forhold afklarede, og foreningen var en realitet med vedtægter, der stort set uændret har været gældende lige siden. Ved stiftelsen i 1978 kunne foreningen vel betragte sig som tilhørende en "gråzone" mellem "det fagligt etablerede" og "det politisk udgrænsede".

At have en permanent NGO-tilstedeværelse i det offentlige retspolitiske rum må imidlertid fortsat vurderes at være vigtigt.

Betalingskortloven

En historie om indflydelse

Dankortets historie involverer også Retspolitisk Forening. Læs her Leif Hermanns beretning om betalingslovens tilblivelse med hjælp fra aktive kræfter i foreningens tidlige år

AF LEIF HERMANN,
BESTYRELSESMEDLEM

Da DRF blev stiftet i 1978, etableredes en række arbejdsgrupper, deriblandt registergruppen, der i 1980 udgav bogen Register og Kontrol.

Registerproblematikken udsprang af den stadigt accelererende udvikling i brugen af EDB, konkret illustreret af Danmarks Statistiks krav til kommunerne om indberetninger af følsomme oplysninger til en socialstatistik. En enkelt kommune,

kort. Og der forelå i modsætning til f.eks. i Norge ingen grundige overvejelser eller udredninger om spørgsmålet. Med pengeinstitutternes varslede indføring af et landsdækkende betalingskort voksede presset. I maj 1982 udgav to medlemmer af DRF (Oluf Jørgensen og Leif Hermann) notatet Dankortet – Den fuldautomatiske Forbrugerregistrering for at skabe en offentlig debat forud for Folketingets arbej-

tuationen noget tilsvarende, da partiets parlamentariske leder indtog samme standpunkt som industriministeren. Også i RV var den forbrugerpolitiske ordfører mere positiv overfor lovgivning på området. SF ønskede fra starten lovgivning, men var i øvrigt generelt modstander af indførelsen af Dankortet. VS var af samme opfattelse. Kunne der skabes enighed mellem S, SF, VS og RV var der flertal,

ET KRITISKE BLIK PÅ ELEKTRONISK DATABEHANDLING BLEV FASTHOLDT, DA PLANERNE OM ET ELEKTRONISK BETALINGSKORT, DANKORTET, DUKKEDE OP I OFFENTLIGHEDEN I 1981

daværende Vissenbjerg, nægtede i lang tid, men måtte sluttelig bøje sig for tilsynsmyndighedernes påbud. Det kritiske blik på elektronisk databehandling blev fastholdt, da planerne om et elektronisk betalingskort, Dankortet, dukkede op i offentligheden i 1981. Pengeinstitutterne havde forestillet sig, at betalingskortet skulle være landsdækkende i 1985 med start i efteråret 1983.

Industriministeren stillede i marts 1983 Folketinget i udsigt, at der kunne blive tale om lovgivning vedrørende købe- og kreditkort. Faktisk havde Danmark på daværende tidspunkt ingen specifik lovregulering af brugen af kredit- og købe-

de med eventuel lovgivning.

Debat kom der, men det trak ud med et regeringsudspil. I 1982 skiftedes Anker Jørgensen regeringen ud med Poul Schlüters første ministerium, og ressortministeren skiftede navn fra Erling Jensen (S) til Ib Stetter (K). I efteråret 1983 udarbejdede forfatterne til notatet samt endnu en DRF'er (Anne Dorthe Bruun Nielsen) et forslag til en betalingskortlov.

Politisk set var sagen uklar. Det tidligere regeringsparti var splittet. Den daværende industriminister i S regeringen var meget tilbageholdende med at ville lovgive, medens den forbrugerpolitiske ordfører var positivt indstillet. I RV var si-

men da RV regnedes til regeringens parlamentariske basis, var det ikke nogen nem øvelse. Venstre og Det konservative Folkeparti var i realiteten modstandere af lovgivning på området, men tilsagnet om lovregulering fra foråret 1983 var ikke til at komme udenom.

Lovforslagets hensigt var grundlæggende en erkendelse af, at det næppe var muligt at forhindre indførelsen af et landsdækkende betalingskort organiseret af den samlede danske bankverden gennem pengeinstitutternes købe- og kreditkortselskab. Derfor måtte en lov sikre forbrugerne mod utilsigtet brug og misbrug af de oplysninger, som elektroni-

ske betalingstransaktioner nødvendigvis registrerer. Videre måtte der fastlægges regler til værn mod fejl, bortkomst af kortet m.m.

Det begyndte med, at industriministerens fremsatte et særdeles tandløst lovforslag i efteråret 1983, da pengeinstitutterne allerede i september havde udstedt de første Dankort. Kort efter fremsatte SF sit eget lovforslag, der var identisk med det, der var udarbejdet af DRF-gruppen. Begge lovforslag var til behandling samtidigt, men 1. behandlingen var træg, og det var langt fra sikkert, at der kom nogen lov. På grund af folketingsvalget i januar 1984 bortfaldt begge lovforslag, men blev uændret genfremsat i februar 1984. Udvalgsarbejdet i Folketingets erhvervsudvalg var domineret af deputationer fra de store kortudbydere, der gjorde, hvad de kunne for at forhindre lovgivning, og hvis en lovgivning var

syn på omverdenen. Overfor denne gruppe stod en særdeles vrangvillig industriminister, der gjorde sit bedste for at forhindre en væsentlig stramning af regeringens forslag.

Som en sidste trumf sendte industriministerens sin departementschef, der antagelig skulle bibringe politikerne den rette "saglige" indstilling. Det vil sige, at ministerens forslag skulle vedtages uden væsentlige ændringer. Departementschefen var helt uden overdrivelse en embedsmand af den gamle skole. Meget formel og korrekt. Ikke noget med at være dus med medlemmer af Folketinget. Hans entré i forhandlingsgruppen, der foregik ledsaget af en yngre fuldmægtig, var ubetalelig. Han indledte med at minde "de damer", som han sagde, om hvilke ulykker en restriktiv lovgivning på området

gældende regler i loven om private registre. Navnlig blev anvendelse og videregivelse af oplysninger begrænset til, at udveksling af oplysninger selv indenfor det samme betalingssystem alene kunne ske i det omfang, selve betalingstransaktionen gjorde det nødvendigt. Det blev forbudt at anvende CPR-nummeret som identifikationskode, og det blev forbudt at videregive kortindehaverens evt. misbrug af kortet til kreditoplysningsbureauer, og der blev forbud mod, at kortudstederens oplysninger om antal betalings-

I MAJ 1982 UDGAV TO MEDLEMMER AF DRF (OLUF JØRGENSEN OG LEIF HERMANN) NOTATET DANKORTET – DEN FULDAUTOMATISKE FORBRUGERREGISTRERING FOR AT SKABE EN OFFENTLIG DEBAT FORUD FOR FOLKETINGETS ARBEJDE MED EVENTUEL LOVGIVNING. DEBAT KOM DER

uundgåelig, så måtte den under ingen omstændigheder blive mere vidtgående end regeringens forslag. Man fik nærmest det indtryk, at dansk lovgivning om brug af købe- og betalingskort ville henvise Danmark til en position som et tilbagestående land, hvor kontante betalingsmidler vidnede om stagnation i betalingsformidlingen og økonomisk tussmørke for detailhandelen.

De egentlige forhandlinger foregik ikke i erhvervsudvalget, men i en gruppe bestående af de forbrugerpolitiske ordførere fra S, RV, SF og VS, der dengang havde flertal. De var alle kvinder med et mere eller mindre markant kvindepolitisk

kunne afstedkomme. Det skulle han ikke have gjort. Ordførerne fra SF og VS smilede venligt, men "damerne" fra S og RV blev temmelig fortørnede.

Derefter var flertallet på plads, og den yngre fuldmægtig fra industriministeriet fik som opgave at yde teknisk bistand ved den endelige udformning af lovforslaget, der blev en sammenskrivning af SF's og regeringens forslag.

Det blev til ikke mindre end 37 ændringsforslag, der i det væsentligste var overført fra SF's forslag. Blandt de afgørende ændringer var en bestemmelse om registrering, der var langt mere vidtgående i forbrugerbeskyttelsen end de da

transaktioner og andre oplysninger om betalingsmodtageres økonomiske forhold kunne anvendes til markedsføringsformål eller soliditetsvurderinger. Lovforslaget blev vedtaget af alle partier bortset fra det hedengangne fremskridtsparti og det ligeså afdøde De frie Demokrater.

Loven blev ændret flere gange siden og afløstes i 2000 af lov om visse betalingsmidler, men de afgørende forbruger beskyttelsesbestemmelser har overlevet.

For resten. Den yngre fuldmægtig fra industriministeriet, der bistod under arbejdet, var også medlem af DRF.

Redaktørens sidste trykte blad

Det har ofte undret mig, hvor let det har været at få selv meget travle jurister og retspolitikere til at bidrage til 'Retspolitik', skriver Jens Lyhne i sit blik tilbage på sin tid som redaktør for medlemsbladet. Et medlemsblad der med dette nummer udkommer for sidste gang.

JENS LYHNE, REDAKTØR

Jeg blev medlem af foreningen kort tid inden 10-års fødselsdagen. Jeg husker tydeligt, at generalforsamling og seminar den gang var en markant begivenhed, som blev afholdt på et sjællandsk kloster over en weekend.

Der var mange deltagere, op mod 100. Om aftenen blev vi budt på noget så fornemt som en galla-middag. Her oplevede jeg for første gang én af Jørgen Jepsens taler. Den var skarp og meget vittig. Har senere erfaret, at sådan er JJ's taler altid! Oven på sådan en weekend med al-

le disse begavede og super aktive mennesker var jeg noget i tvivl om, hvad jeg mon kunne lave i foreningen. Jeg var jo ikke jurist, og det forekom svært at finde en niche.

Men jeg havde altså meldt mig ind for at gøre en indsats. I sidste halvdel af 70'erne og op gennem 80'erne havde jeg lavet blad for Landkomiteen mod Berufssverbot i Vesttyskland, så jeg kunne da stille mine talenter i den retning til rådighed for den bladgruppe, som lavede "Retspolitik."

Der fandtes, som nævnt, en redaktionsgruppe, som imidlertid ikke mente, den havde brug for min indsats. Gitte Arvegaard, som tegnede gruppen, sagde, at de sådan set var folk nok! Det havde jeg svært ved at acceptere, så jeg fortsatte med at plage, og efter et års tid blev jeg inviteret ind i varmen.

Den gang blev et blad lavet i én arbejdsdag. Man mødtes på et venligsindet advokatkontor efter fyraften, og så fortsatte processen, til bladet var færdigt. Og det vil sige, at bladet var klar til forsendelse.

Senere blev fremstillingen af bladet noget mere langstrakt og kompliceret, og nu blev det trykt nede i kælderens hos Dansk Tidsskrift Tryk i Suhmsgade. Når man tænker på, hvad der i dag kan lade sig gøre med et program som "Publis-

her", må den teknik, vi brugte den gang, betegnes som meget tidrøvende og tilmed særdeles begrænsende. Man kunne bruge en hel limstift og mange timer på et enkelt blad, som trods indsatsen ikke ligefrem tog priser pga layouten. Jeg har ikke tal på, hvor mange blade jeg har klippet/klistret og sendt ud, men som regel blev det til 4-6 numre om året, og fra at være en lille, tynd tryksag på 8 sider voksede bladet til 64 (for enkelte numres vedkommende) Et svar på ovenstående spørgsmål måtte det være muligt at få ved henvendelse til Pligtafleveringsafdelingen på Det Kgl. Bibliotek, men den findes vist ikke mere. Dog viser en søgning på DKB's hjemmeside, at man har modtaget vores blad siden 1983.

Selvom læseren nu sidder med det sidste papirblad (medlemsblad) i hånden, har jeg ikke tænkt mig at stoppe som redaktør. Faktisk giver den moderniserede hjemmeside nye spændende muligheder og udfordringer. Jeg glæder mig til et mere dynamisk og "hurtigtvirkende" samarbejde med webredaktøren.

Jeg vil slutte med at takke alle de skribenter, som beredvilligt og uden vederlag har stillet deres indsigt og pen til rådighed for bladet. Det har ofte undret mig, hvor let det har været at få selv meget travle jurister og retspolitikere til at bidrage til "Retspolitik."

Seks opfattelser af retspolitik

Professor i retssociologi ved Aarhus Universitet og medstifter og mangeårigt medlem af Retspolitisk Forening, Jørgen Dalberg-Larsen, præsenterer her seks modeller for at argumentere retspolitisk. Det bør have interesse for enhver, der interesserer sig for retspolitik på et praktisk plan, skriver han.

JØRGEN DALBERG-LARSEN, PROFESSOR I RETSSOCIOLOGI

Når man vil analysere retsvidenskabens karakter, så sker det næsten altid ved at sætte fokus på retsdogmatikken, hvor man beskriver og tolker gældende ret. Man glemmer så, at retsvidenskaben består af andet end alene dogmatik. Den indeholder også f.eks. retssociologi og retshistorie, og den omfatter også retspolitik. Særligt retspolitikken har man oftest forsømt at give en nærmere bestemmelse af, og det synes jeg er urimeligt, dels fordi den reelle retsvidenskab altid har indeholdt retspolitiske elementer, og dels fordi jeg synes, det er en meget interessant og vigtig del af faget, som burde opprioriteres af retsvidenskabens udøvere. Det er nemlig ofte de retspolitiske elementer i en retsvidenskabelig afhandling, som vækker til debat, og de kan ofte få betydning for de kommende reformer på de forskellige retsområder.

En hovedgrund til, at man har forsømt at beskæftige sig meget med retspolitik i de generelle analyser af retsvidenskaben, er, at man i store dele af det 20. århundrede har været tilbøjelig til at opfatte retspolitiske forslag som udtryk

for forfatternes subjektive holdninger og ikke som noget, der hører hjemme i en egentlig videnskab af retten. Denne opfattelse finder man hos den store danske retsteoretiker Alf Ross, og den spiller givetvis stadigvæk en stor rolle.

Jeg skal bestemt ikke bestride, at retspolitiske udsagn ofte vil være præget i større eller mindre grad af forfatternes personlige holdninger, men mener samtidigt, at de også i høj grad kan bygge på noget objektivt, og at de kan være udtryk for rationelle overvejelser af den ene eller anden art. Man må jo heller ikke glemme, at også tolkninger af gældende ret kan falde forskelligt ud, bl.a. på grund af forfatternes eller retsanvendernes forskellige holdninger på det politiske og moralske område.

Jeg vil i det følgende tage udgangspunkt i en artikel, jeg skrev for nogle år siden i en bog om retspolitik, som jeg skrev sammen med nogle af mine kollegaer fra Afdelingen for Retslære på Aarhus Universitet, netop fordi vi alle fandt, at det var vigtigt at sætte fokus på denne del af retsvidenskaben. Når jeg her præ-

**DET ER NEMLIG OFTE
DE RETSPOLITISKE
ELEMENTER I EN
RETSVIDENSKABELIG
AFHANDLING,
SOM VÆKKER
TIL DEBAT,
OG DE KAN OFTE FÅ
BETYDNING FOR DE
KOMMENDE
REFORMER PÅ DE
FORSKELLIGE
RETSOMRÅDER**

**DET SYNES OPLAGT, AT MAN BØR INTERESSERE SIG
IKKE BLOT FOR AT FØRE EN RETSPOLITIK UD FRA DE RETTE RETSSTATSLIGE
VÆRDIER, MEN OGSÅ BØR INTERESSERE SIG FOR, AT VIRKNINGERNE AF DE
FORESLÅEDE REGLER BLIVER SOM TILTÆNKET. FOR ELLERS HAR
REFORMERNE IKKE NOGEN VÆRDI UNDTAGEN NETOP MED HENSYN TIL AT
VISE, AT MAN HYLDER DE RETTE VÆRDIER**

enterer hovedtræk fra denne artikel for medlemmerne af Retspolitisk Forening, så er det naturligtvis, fordi jeg finder, at de seks modeller for retspolitisk argumentation også kan have interesse for foreningens medlemmer og i øvrigt også for andre, der interesserer sig for retspolitik på det praktiske plan. For man må da formode, at der vil være visse ligheder mellem de typer af argumentation, man finder i retsvidenskaben og i den almindelige samfundsdebat. For hvis der ikke var det, ville det være umuligt for retsvidenskabens udøvere at påvirke denne debat og dermed de lovforslag, som fremsættes af de politisk valgte retspolitikere. Og man må da håbe, at der er sådanne påvirkningsmuligheder, selvom man undertiden kan have sine tvivl.

De seks retsvidenskabelige modeller, jeg nærmere vil gå ind på, har bestemt ikke alle lige store muligheder for at kunne virke inspirerende for den retspolitiske debat i Retspolitisk Forening. Men de fleste af dem, mener jeg dog, kan have en vis interesse. Modellerne kan i øvrigt kombineres på forskellige måder, og de forskellige typer af argumentation kan ofte virke sammen i relation til helt konkrete problemstillinger på de enkelte områder.

Retspolitikeren som bygmester

Den første model, der ligesom de andre har rødder langt tilbage i tiden, har jeg kaldt retspolitikeren som bygmester for at understrege, at man her ligger meget langt fra opfattelsen af retspolitik som det at komme med forslag til nogle småændringer i den ene eller anden paragraf. Målet er her at skabe en stor juri-

disk bygning i form af et stort sammenhængende lovværk: en kodifikation. Denne opfattelse af, hvad retsvidenskabens udøvere kunne bidrage til på det retspolitiske område, stod tidligere meget stærkt, men er i de senere år trængt en del i baggrunden. For et hovedproblem med store kodifikationer i et så foranderligt samfund som vores er, at der hele tiden opstår behov for at ændre i lovværket, fordi nye problemer trænger sig på. Og hvis man hele tiden ændrer i reglerne, forsvinder sammenhængen i reglerne efterhånden, og kodifikationen kan let ende som en kolos på lerfodder. Hvis man derimod undlader at ændre i reglerne for at bevare den systematiske indre sammenhæng, kommer kodifikationen til at stå som et monument fra fortiden, der hindrer de nødvendige reformer af den gældende ret. Selvom man ikke fuldtud kan acceptere denne model, så understreger den dog vigtigheden af, at der udformes lovregler, der er så velformulerede og forståelige som muligt, samt at de mange retsregler ikke har et indhold, der er indbyrdes modstridende.

Retspolitikeren som repræsentant for den juridiske tradition

Hvor den første model nok ikke har den helt store interesse for Retspolitisk Forening, dér har denne model helt klart stor betydning, fordi foreningen jo bl.a. står som værner af de traditionelle retsstatslige værdier, ikke mindst inden for det strafferetlige område. Jeg har bestemt ikke som Ross nogen problemer med at anerkende, at denne traditionelle form for retspolitisk argumentation kan have sin

plads inden for retsvidenskaben. Og det er da bestemt af stor betydning, at man fra universitetsjurister og fra Retspolitisk Forening præsenterer gode og velbegrundende analyser af nye lovforslag med kritik af forslag, der strider mod de retsstatslige værdier og traditioner.

Man bør blot ikke opfatte denne form for retspolitik som den eneste rigtige eller undlade at kaste et kritisk blik også på denne model. For det første mener jeg, at en henvisning til traditionen ikke i sig selv er et afgørende argument. Dele af den juridiske tradition er der tværtimod al god grund til at gøre op med. Man må derfor mere konkret begrunde, hvorfor man ønsker at bevare dele af traditionen, og det er da ofte ganske let at gøre, fordi disse dele kan begrundes også ud fra nutidens tænkemåde og værdier.

For det andet er der ofte behov for at argumentere for retspolitiske reformer ud fra nye værdier, som ikke indgår i den juridiske tradition. Det ser man f.eks. på miljøområdet, hvor en realisering af alles ret til et godt miljø eller en hensyntagen til de kommende generationer i vidt omfang kun kan ske derved, at man undlader fuldtud at tage hensyn til etablerede rettighedspositioner, specielt vedrørende ejendomsretten. Og netop respekt for den juridiske ejendomsret udgør et grundelement i den retsstatslige tradition.

Retspolitikeren som social teknolog

Denne model kan ses som en kritisk modreaktion til den forrige, idet man i denne model afviser, at juristerne bør have nogen særstilling til at formulere de

**I DE SENERE ÅR ER STRØMMEN SÅ AT SIGE VENDT,
OG DET ER BLEVET ALMINDELIGT AT OPFATTE MORAL OG ETIK
SOM VIGTIGE ELEMENTER I EN RETSPOLITISK ANALYSE**

**FOR RETSPOLITISK FORENING KAN DENNE ARGUMENTATIONSFORM
HAVE STOR BETYDNING, FORDI MAN NETOP VIA SAMFUNDSVIDENSKABELIG
FORSKNING OFTE KAN PÅPEGE, AT DE LOVREFORMER, DER LÆGGES OP TIL,
OFTE IKKE KAN FORVENTES AT HAVE DE TILSIGTEDE VIRKNINGER. DET KAN F.EKS.
DREJE SIG OM AT SÆTTE FOLK I FÆNGSEL FOR AT FÅ DEM TIL AT HOLDE OP MED
AT BEGÅ KRIMINALITET, ELLER DET KAN DREJE SIG OM AT TAGE SOCIALE
YDELSER FRA FOLK SOM HOVEDMIDDEL TIL AT MOTIVERE DEM TIL AT ARBEJDE**

værdier, som skal realiseres på det retspolitiske område. I et moderne demokratisk samfund bør det være de valgte politikere, der beslutter, hvilke værdier der skal søges realiseret bl.a. gennem lovgivning. Det, som man fra videnskaben kan forvente, er derfor ikke værdier, men derimod indsigt i, hvilke midler der skal til for at realisere de af politikerne ønskede værdier. Og rent retspolitisk betyder det indsigt i, hvordan lovgivningen konkret bør udformes og anvendes for at kunne fungere som et effektivt middel til at nå de ønskede mål.

Der er her snarere tale om en samfundsvidenskabelig end en specifik juridisk ekspertise, og ifølge Alf Ross, der fuldtud accepterer denne form for videnskabelig retspolitik, er der tale om en retssociologisk baseret indsigt i, hvilke typer af retlig regulering der fremmer givne juridiske mål.

Denne form for retspolitik fik sit store gennembrud inden for strafferetten med kriminologiens fremkomst i slutningen af 1800-tallet, og den er i dag fortsat af afgørende betydning både på det strafferetlige og andre retsområder.

Også for Retspolitisk Forening kan denne argumentationsform have stor betydning, fordi man netop via samfundsvidenskabelig forskning ofte kan påpege, at de lovreformer, der lægges op til, ofte ikke kan forventes at have de tilsigtede virkninger. Det kan f.eks. dreje sig om at sætte folk i fængsel for at få dem til at holde op med at begå kriminalitet, eller det kan dreje sig om at tage sociale ydelser fra folk som hovedmiddel til at motivere dem til at arbejde.

Man kan sige, at denne model kan

opfattes ikke blot som et alternativ, men også som et supplement til den forrige, idet det synes oplagt, at man bør interessere sig ikke blot for at føre en retspolitik ud fra de rette retsstatslige værdier, men også bør interessere sig for, at virkningerne af de foreslåede regler bliver som tiltænkt. For ellers har reformerne ikke nogen værdi undtagen netop med hensyn til at vise, at man hylder de rette værdier.

At denne model bør tillægges stor værdi i nutiden, har også sammenhæng med den kraftige udvikling, der er sket på det samfundsvidenskabelige område. Man bør dog ikke tro, at man med hjælp fra disse videnskaber kan finde frem til de perfektvirkende regler. Man kan derimod meget ofte med stor sikkerhed vurdere, at visse forslag ikke fører til de ønskede resultater. Og det er heller ikke så dårligt.

Retspolitikeren som talsmand for borgernes værdier

For dem, der vil formulere en retspolitik baseret på befolkningens værdier, har grundtanken oftest været, at et hovedproblem ved nyere lovgivning er, at den i sit indhold ikke afspejler borgernes værdier, men derimod nogle særlige juristopfattelser, nogle generelle ideologier eller nogle interesser hos dem, der besidder den politiske og økonomiske magt. Målet må derfor være at lave reformer, der fører retten tilbage til folket.

En ret baseret primært på borgernes værdier har man kendt langt tilbage i tiden i form af en retsorden baseret på retssædvaner og senere i form af en lovgivning, der primært byggede på disse

sædvaner. Sådan var det i middelalderen, men i de følgende århundreder blev lovgivningen primært baseret på andre normer, som tildels blev hentet fra den rationalistiske naturretsfilosofi. Det var denne udvikling, den tyske jurist von Savigny oppejrede imod i begyndelsen af det 19. århundrede med sine ideer om en ret byggende på det konkrete samfunds kultur, normer og traditioner.

Et markant eksempel på ønsket om at basere retspolitikken på borgernes normer finder vi i midten af det 20. århundrede, hvor man i Grønland ønskede en moderniseringsproces igangsat, baseret bl.a. på lovreformer. Men man ønskede samtidigt, at disse lovreformer på visse områder skulle bygge på den grønlandske retsopfattelse for herved at bidrage til at bevare den grønlandske kultur under de kommende forandringer. For at finde frem til indholdet af den uformelle grønlandske sædvaneret udsendte man den såkaldte juridiske ekspedition, med bl.a. Verner Goldschmidt og Agnete Weis Bentzon, med opgaven at registrere sædvanerettens indhold – i første omgang inden for det strafferetlige område. På basis heraf blev der senere udformet en grønlandsk straffelov, der på afgørende punkter afveg fra den danske.

Efter min opfattelse er denne form for retspolitik værdifuld ud fra flere synsvinkler. For det første mener jeg, at det i sig selv er ønskeligt i så vidt omfang som muligt at basere lovene på borgernes opfattelser. Der kan selvfølgelig være mange gode grunde til at afvige fra dette princip, men som udgangspunkt er det at foretrække. Men hertil kommer, at det er givet, at de retsregler, der stemmer over-

**MAN KAN SÅLEDES SIGE, AT HENVISNINGERNE TIL
BORGERNES RETSBEVIDSTHED ALLEREDE ER EN REALITET,
OG SPØRGSMÅLET ER, HVORDAN MAN BØR REAGERE PÅ DENNE TENDENS**

**ENDELIG ER DET MÅSKE AF MEST AFGØRENDE BETYDNING,
AT MAN MED SINE ANALYSER NÅR BREDT UD I BEFOLKNINGEN
OG DERIGENNEM FÅR DEN NØDVENDIGE FOLKELIGE OPBAKNING**

ens med folks egne normer, efterleves i langt højere grad end normer, der strider mod folks egne værdier og normer. Det viser utallige empiriske undersøgelser.

Der er dog også visse generelle problemer med denne retspolitikopfattelse. Og et af de afgørende er, at borgerne og de forskellige sociale grupper ofte har forskellige normer og værdier. Der eksisterer altså ikke nogen fælles retsbevidsthed, og det betyder, at det i praksis er umuligt at lave regler, uden at nogen finder, at netop deres værdier er blevet tilsidesat. Men det betyder dog ikke, at man bør droppe denne form for retspolitik og interessen for at få et indtryk af borgernes værdier, men blot at man også må inddrage andre typer overvejelser, når man vil arbejde retspolitisk.

I de senere år har denne retspolitiske argumentationsform fået en stærk fremgang i de retspolitiske debatter i Folketinget, specielt inden for kriminalpolitikken og i en noget speciel version. Man oplever nemlig i stigende grad, at specielt repræsentanter for de borgerlige partier henviser til befolkningens retsfølelse eller retsbevidsthed som hovedargument for ændringer i den førte politik og næsten altid som et argument for en strammere straffelov med et højere straffniveau.

Man kan således sige, at henvisningerne til borgernes retsbevidsthed allerede er en realitet, og spørgsmålet er, hvordan man bør reagere på denne tendens. Man kan selvfølgelig argumentere for, at det ikke hjælper på resocialiseringen at spærre de kriminelle inde i endnu længe tid, eller at udviklingen strider mod vigtige principper og traditioner. Men man kan også gå ind i denne form for argumentation og undersøge nærmere, om disse stramninger nu også er, hvad borgerne ønsker. Og hvis man gør det, har man nogle meget pålidelige og grundige undersøgelser, der klart dokumenterer, at

borgerne ikke entydigt bakker op om sådanne stramninger. De gør det nok på det generelle plan. Hvis man derimod undersøger, hvordan borgerne ønsker, der skal dømmes i konkrete sager, så er de indstillet på langt mildere domme end dem, der faktisk afsiges i dag. Man kan derfor med støtte i disse undersøgelser af borgernes retsbevidsthed argumentere for, at man bør straffe mildere snarere end hårdere. Under alle omstændigheder er der her tale om en debat, hvor det er vigtigt at inddrage den relevante retssociologiske og kriminologiske viden for at sikre, at debatten føres på det rette grundlag.

Retspolitikeren som moralfilosof

Udgangspunktet for denne model er, at man ligesom i den forrige bør se på retspolitikken i et værdiperspektiv. Men her drejer det sig ikke blot om at registrere og følge borgernes værdier, men om at se på problemerne ud fra generelle filosofiske og etiske perspektiver for at nå frem til forsvarlige løsninger. Modellen hænger typisk sammen med en opfattelse af, at moral og etik ikke blot er spørgsmål om personlig smag og behag, altså noget rent subjektivt, hvad Ross og andre retspositivister har ment. I de senere år er strømmen så at sige vendt, og det er blevet almindeligt at opfatte moral og etik som vigtige elementer i en retspolitisk analyse.

Interessant nok er en af dem, der i nutiden med størst styrke har slået til lyd for en kriminalpolitik med udgangspunkt i etiske overvejelser den norske kriminolog Nils Christie. Man skulle umiddelbart forvente, at netop han ville mene, at den kriminologiske forskning i årsagerne til kriminalitet og virkningerne af det ene eller andet strafferetlige tiltag burde være hovedelementet i en rationel kriminalpolitik. Christie mener imidlertid, at en kriminalpolitik med et sådant udgangs-

punkt næsten uundgåeligt vil føre over i en teknokratisk, inhuman kriminalpolitik, hvor man ser på mennesker som objekter, det er legitimt at manipulere med ud fra, hvad der er hensigtsmæssigt for samfundet. I stedet bør man f.eks. dybtgående overveje, hvor megen pine, det er berettiget at påføre et medmenneske, og i sådanne overvejelser at lade sig inspirere af gamle tænkere som Platon og Aristoteles.

På visse områder er en etisk baseret retspolitik blevet almindeligt accepteret de senere år. Det drejer sig bl.a. om lovgivning vedrørende medicinske forsøg og anvendelse af den nye genteknologi på det sundhedsfaglige område. Og man har i den forbindelse oprettet et etisk råd, der skal rådgive politikerne. Der findes også en del ny forskning på dette område, bl.a. fra juridisk, teologisk og filosofisk hold. Jeg forstår godt, at etik og moral har kunnet vinde frem inden for retspolitikken de senere år, og tror, man ofte herigennem kan få en tiltrængt afbalancering af debatten i forhold til kortsigtede nyttesynspunkter eller synspunkter, der alene bygger på natur- eller lægevidenskabelig ekspertise. Men denne model har også sine naturlige begrænsninger, der bl.a. består i, at det næsten altid er således, at konklusioner på det etiske område afhænger af, hvilken form for etik man tilslutter sig.

Retspolitik og udviklingstendenser

Ideen i den sidste model er at forstå reformer i retten, der gør den i stand til at forholde sig til nutidens og fremtidens problemer på en relevant måde. Og for at sikre dette bør man studere de generelle tendenser i rets- og samfundsudviklingen og herefter analysere, hvad disse tendenser betyder for, hvilke typer af retlig regulering man bør introducere på de forskellige områder.

Denne model adskiller sig fra de forrige ved særligt at interessere sig for de mere formelle sider ved retten og ved at udgå fra, at der mere generelt bør sættes på at indføre nye former for ret og ikke alene regler med et nyt indhold.

Man har kendt retlige reformer med dette udgangspunkt langt tilbage i tiden, og man finder også i nutiden mange teoretikere, der lægger op til retspolitiske reformer med dette udgangspunkt. En af dem er den tyske retsteoretiker Gunther Teubner, der i teorien om den refleksive ret argumenterer for, at man fremover bør sætte på en retsform, hvor borgerne i meget høj grad får indflydelse på, hvordan retten konkret anvendes, idet repræsentanter for de forskellige grupper og interesser på et reguleringsområde skal være de centrale aktører i de retsanvendende organer og derved sikre, at der ikke styres hen over hovedet på borgerne, som det ofte har været tilfældet tidligere.

Denne form for regulering er ifølge teorien blevet aktuel pga. ændringer i det omgivende samfund, og heri er jeg meget enig. En af de vigtigste ændringer er efter min vurdering, at borgerne i dag er mere individualistiske, hvad der bl.a. betyder, at de i langt mindre grad affinder sig med at blive styret og dirigeret udefra, og at de i langt mindre grad accepterer afgørelser truffet af en udenforstående autoritet, f.eks. en domstol eller et forvaltningsorgan. Og det betyder igen, at man ud fra denne model bør arbejde for at indføre mere selvbestemmelse for bor-

gerne, f.eks. ved at opprioritere konfliktløsning gennem mægling.

Også denne model har selvsagt sine begrænsninger, der bl.a. består i, at det er særdeles svært at spå om fremtiden, dvs. forudsige hvilke af flere mulige tendenser, der faktisk bliver realiseret på kortere eller længere sigt.

Afsluttende bemærkninger

I det foregående er nævnt seks forskellige opfattelser af retspolitik, som man kan finde inden for retsvidenskaben, og som alle nok kan have en vis interesse for Retspolitisk Forening. Jeg har ikke bestræbt mig på at lave en udtømmende liste og synes tværtimod, at det kunne være spændende at udvikle nye typer af retspolitisk analyse tilpasset de særlige udfordringer, man står over for i nutiden, bl.a. på grund af internationaliserings-tendenserne også på det retlige område.

Ingen af de nævnte modeller er problemfrie, som det gerne skulle være fremgået, og derfor vil det ofte være naturligt at kombinere dem således, at man kommer frem til det synspunkt, der alt i alt bedst kan begrundes og forsvares. Men hvorledes det bør ske, er det svært at sige noget om på det generelle plan.

Når man argumenterer retspolitisk, er man naturligvis interesseret i at vinde tilslutning for sine synspunkter. Det gælder inden for retsvidenskaben, og det gælder for Retspolitisk Forening. Men om man gør det, og i særdeleshed om man gør det på Christiansborg, hænger sam-

men med mange faktorer. Og det hænger ikke mindst sammen med, hvor interesse-rede politikerne er i at lytte til gode råd udefra baseret på grundige analyser af de forskellige problemstillinger. Og man må nok desværre konstatere, at der i disse år er mindre vilje end tidligere i de toneangivende politiske kredse til at lytte til og lade sig påvirke af sådanne analyser. Men det betyder selvfølgelig ikke, at man bør give op. For dels er der da håb om, at forholdene igen ændres til det bedre, dels er der fortsat mange politikere, der efterspørger sådanne analyser, og endelig er det måske af mest afgørende betydning, at man med sine analyser når bredt ud i befolkningen og derigennem får den nødvendige folkelige opbakning.

Litteratur og kilder

Man kan finde en mere grundig redogørelse for de seks modeller i min artikel "*Fem opfattelser af retspolitik som retsvidenskabelig aktivitet i historisk og aktuel belysning*", i Om retspolitik, København 2002, s. 9-42.

De omtalte undersøgelser af befolkningens retsbevidsthed er Jørgen Goul Andersens *Borgerne og lovene*, Aarhus 1998, og Flemming Balvigs *Danskernes holdning til straf*, København 2006.

Man kan læse mere om teorien om den refleksive ret i min bog, *Lovene og livet*, 5. udgave, København 2005, kapitel 10.

TEUBNER, DER I TEORIEN OM DEN REFLEKSIVE RET, ARGUMENTERER FOR, AT MAN FREMOVER BØR SÆTTE PÅ EN RETSFORM, HVOR BORGERNE I MEGET HØJ GRAD FÅR INDFLYDELSE PÅ, HVORDAN RETTEN KONKRET ANVENDES, IDET REPRÆSENTANTER FOR DE FORSKELLIGE GRUPPER OG INTERESSER PÅ ET REGULERINGSOMRÅDE SKAL VÆRE DE CENTRALE AKTØRER I DE RETSANVENDENDE ORGANER OG DERVED SIKRE, AT DER IKKE STYRES HEN OVER HOVEDET PÅ BORGERNE, SOM DET OFTE HAR VÆRET TILFÆLDET TIDLIGERE

Uden Jørgen V. Jepsen havde Retspolitisk Forening ikke nået så meget, skriver Bjørn Elmquist og hylder ham på foreninens vegne, efter han desværre valgte ikke at genopstille til bestyrelsen

Havkatten i

AF BJØRN ELMQUIST

Havkatten i hyttefadet...

Det udtryk er for mig og mange andre uløseligt forbundet med Jørgen V. Jepsen, en af Dansk Retspolitisk Forenings stiftere for 30 år siden og i dag stadig superaktiv for og i vores forening.

Det skyldes først og fremmest, at Jørgen ofte spørger efter bemeldte væsen eller fænomen, når der skal sammensættes debatpaneler, findes bidragsforfattere til bøger og lign. eller vurderes medlemmer i et udvalg, en kommission osv.

Tanken er, at en havkat er nødvendig i sådan et hyttefad for at sikre vidde og dimension, inspiration og debat om et givent emne. Ellers hersker der blot gold enighed om på forhånd oplagte og ofte utilstrækkelige konklusioner.

Det kræver ingen ihærdig research at finde dokumentation for nytten af dette princip. Men ikke desto mindre er det ikke så tit, man støder på tilhængere af det.

Der er dog også en grund mere til at forbinde havkatsprincippet med Jørgen: Han er ikke bleg for selv at træde i karakter som havkat. Konventionel tilpasning, end mindre behagesyge ligger Jørgen aldeles fjernt. Han har sine meningers mod og evner med overskud og elegance at udtrykke dem forståeligt og forsvare dem. Hertil kommer vid i det hele taget samt et veludviklet talent til specifikt at spidde hyklere og filistre.

Betegnelsen Rasmus Modsat kender vi nok alle - men den passer ikke til Jørgen. Den er for negativ. Han hylder ikke modsigelsen for modsigelsens skyld. Han siger ikke fra eller imod for at skille sig ud. Han gør det, når og fordi han finder

det rigtigt, nødvendigt og konstruktivt.

Jørgen V. Jepsen er - som de fleste vil vide - vores forenings Grand Old Man. Som stifter tilbage i 1978, jfr. oven for, var han med til helt fra begyndelsen i vedtægterne udtrykkeligt at prioritere hensynet til svage grupper og dermed gøre den samfunds- eller snarere systemkritiske tilgang til retspolitiske spørgsmål til foreningens raison d'être. Og ved sin aktive deltagelse i alle årene siden har Jørgen sørget for, at denne tilgang så også fik kød og blod.

Denne aktive deltagelse omfatter lange perioder med medlemskab af bestyrelsen, herunder som foreningens allerførste formand og formand igen 2001-2004, masser af debattmøder som repræsentant for foreningen, foredrag og artikelskrivning samt bogudgivelser.

I 1989 blev Jørgen tildelt foreningens ærespris "Kafkat", der gives én gang årligt for en enestående og anerkendelsesværdig retspolitisk indsats.

Et blik på Jørgens CV vidner også om hans professionelle ballast. I 1960'erne var han jurist i Kriminalforsorgen, der i de år også bød på navne som Nordskov-Nielsen og Brydensholt, som jo senere blev henholdsvis ombudsmand og landsdommer. Via et lektorat på Esbjerg Universitet holdt Jørgen tidligt i 1970'erne sit indtog på Aarhus Universitet som lektor i kriminologi, hvor han lige siden har sat sit præg på alt og alle, ikke mindst på generationer af studerende. Foruden vores forening var Jørgen dengang også med til at stifte Center for Rusmiddelforskning.

Gennem årene har Jørgen udviklet og vedligeholdt et stort kontaktnet i krimi-

nologiske og strafferetlige kredse i politio- og retsvæsenet til fordel også for foreningen, når der skulle udfindes paneldelegater m.v. til vores arrangementer.

En helt særlig indsats har Jørgen ydet - og yder han stadig - ved udarbejdelse af vores høringsvar vedrørende lovforslag, betænkninger mv på justitsministeriets, socialministeriets og flygtninge/integrationsministeriets områder. Dette arbejde er yderst krævende bl.a. med hensyn til indsigt og viden. Samtidig er effektivitet og grundighed nødvendig. Alt dette mestrer Jørgen - og da han samtidig formår at formulere sig koncist og dækkende, også på den ret specielle "justitsministerielle" facon, kan alle vel forstå, at han er noget nær uundværlig.

Ved generalforsamlingen i april 2008 ville Jørgen ikke længere lade sig genvælge til bestyrelsen. Trods et massivt pres. Han indvilgede dog heldigvis i fortsat at bistå med høringssvarene - en aktivitet, som skiftende bestyrelser altid har betragtet som en kerneaktivitet for foreningen. Den funktion bidrager til at opretholde en høj og seriøs faglig profil, som også pressen trækker på.

Uden Jørgen V. Jepsen havde Retspolitisk Forening ikke nået de resultater, som de forløbne 30 år kan fremvise. Og det giver det bedst mulige grundlag for vores virke i årene, som kommer.

Så på alles vegne: mange tak, kære Jørgen, for alt det hidtidige, men husk nu, du får alligevel ikke lov at slippe...

hyttefadet

Retspolitisk blik på Kina

Maria Wind gik fra at være blåøjet dansk idealist til at være 'skævøjet' dansk realist, efter et års arbejde på et kinesisk advokatkontor. Hun holdt oplæg til Retspolitisk Forenings 30 års jubilæum og skriver her et sammendrag af oplægget om Kina og menneskerettighederne.

AF MARIA WIND, JURASTUDERENDE

Gennem de seneste 18 måneder har mit syn på Kinas retspolitik og holdning til menneskelige grundrettigheder ændret sig radikalt. Min referenceramme er ikke længere begrænset til vestlige mediers situationsberetninger og Amnesty's rapporter, der næsten udelukkende indeholder overskrifter vedrørende Kinas manglende demokratiske værdier, kritisable forhold og grove menneskerettighedskrænkelser. Mit verdensbillede har fået et nyt og anderledes afsæt i kinesiske advokater, juridiske professorer, anklagere og ikke mindst kinesiske bekendte, der blot er jurastuderende som jeg selv. Jeg er

gået fra at være blåøjet dansk idealist til at være 'skævøjet' dansk realist.

Rejste til Kina i januar 2007

Min 'uddannelsesrejse' har været kort men intens og startede i januar 2007. Her påbegyndte jeg kinesiske studier i sprog og kultur ved Shanghai Jiao Tong Universitetet. Efter fem måneders studier fik jeg arbejde ved en kinesisk forsvarsadvokat, der så mulighederne i at ansætte en vestligt tænkende jurastuderende. Gennem det næste år arbejdede jeg for og med denne forsvarsadvokat, hans stab samt hans juridiske forbindelser i

Shanghai og øvrige Kina.

Efterhånden som jeg fik indblik i det kinesiske samfund, sagerne på kontoret, mine kollegers og andre juridiske personligheds arbejde og holdninger, samt muligheden for at studere den formelle lovgivning nærmere, gik det op for mig, at den opfattelse og attitude, jeg havde anlagt, ikke nødvendigvis var så rigtig, som jeg troede.

I Kina glimrer retsstaten ved sit fravær

Jeg oplevede, hvordan bærende beviser i en retssag kunne forsvinde ud af hænder-

**VESTENS YPPERSTE OPGA-
VE SOM DEMOKRATISKE
NATIONER BLIVER AT VISE
KINESERNE VEJEN MOD
DET DEMOKRATI,
DE IKKE SELV KENDER TIL,
MENER MARIA WIND**

ne på en forsvarsadvokat, hvordan embedsmænd var totalt fraværende eller mere optagede af at pleje egne interesser og servicere diverse virksomheder, end at hjælpe den almindelige borger, som de oprindeligt ansat til at hjælpe.

Jeg kunne hurtigt konstatere, at Internettet ikke var frit og ucensureret som i Danmark. Centralstyret prøvede at kontrollere debatten på Internettet, via hemmelige debattører og censur, som blev udøvet på forskellige Internet portaler. Man kan slet ikke få adgang til det elektroniske opslagsværk Wikipedia, og det er ikke muligt at søge information via Go-

ogle, hvis søgeordet fx er "menneskeret-tigheder", "human rights", "Tibet", eller andre for Centralstyret kritiske emner.

I relation til ytringsfrihed uden censur, skete det ofte at CNN's nyhedsudsendelser blev afbrudt af en sort skræm nogle lange minutter ad gangen, hvis der blev bragt et indslag, som stillede sig kritisk over for Kina, så verden særligt fik øjnene op for den nye olympiske vært.

Det er blot eksempler på hændelser, der understøtter sandheden, i at Kina lider under manglende demokratiske og menneskeretlige værdier.

Menneskeretlige forbedringer

Den historie man sjældent får fortalt via de vestlige medier, som jeg fik et indblik i, er, at der også sker forbedringer af den menneskeretlige situation i Kina. Veluddannede og højerestående samfundsborgere såsom juridiske professorer, advokater og medlemmer af Kommunistpartiet gør flere direkte og indirekte forsøg på at bedre den menneskeretlige situation. Det fornemmes, at de provinser, som er mest økonomisk udviklede, og som har fået størst udbytte af reformer og den økonomiske fremgang, forsøger at lægge

**INDEN FOR DET SENESTE ÅR ER DET DESUDEN BLEVET BESLUTTET
AF KINAS HØJESTERET, AT DOMMERE SKAL SØGE AT ANVENDE
DØDSSTRAF MERE SPARSOMT, OG DESUDEN ER DET SENEST BLEVET
VEDTAGET, AT DØDSSTRAF SKAL SKE MED HØJESTERETS GODKENDELSE**

pres på centralregeringen og dens underafdelinger i byer som Shanghai og Beijing. F.eks. via lokale repræsentanter af Det Kommunistiske Parti eller andre betydningfulde personer og organisationer, hvis stemme bliver hørt.

I januar 2008 trådte en ny kinesisk lov i kraft. Den angår arbejdernes rettigheder, særligt i forbindelse med ansættelseskontrakter (Labor Contract Law) og forbedrer arbejdstagers retsstilling betydeligt. (se note 1 sidst i artiklen for ydbygning)

Nogle vil hævde, at en ny lovgivning ikke er det samme som at denne vil blive håndhævet. Imidlertid er arbejdstagerne velinformede om den nye ansættelseskontrakts lov, og flere advokatfirmaer havde hele foråret advokater beskæftiget på fuld tid med at holde informationsmøder og opfølgingsmøder i forbindelse med tiltrædelsen af den nye lov. Netop for at gøre virksomheder - indenlandske som udenlandske - omstillingsparate til de ændringer, som den nye lov ville medføre. Man forventer med andre ord, at den vil blive håndhævet.

I forbindelse med den nye ansættelseskontraktslov skal det fremhæves, at det kinesiske Legislative Affairs Office of The State Council valgte at sende lovud-

kastet til offentlig høring, hvor bl.a. private og offentlige udenlandske organisationer benyttede lejligheden til at komme med kommentarer, hvilket vidner om åbenhed og vilje til forandringer. Kommentarerne fra bl.a. store multinationale selskaber som Wal*Mart og General Electrics, Det Europæiske Handelskammer i Kina (European Union Chamber of Commerce in China) og Det Amerikanske Handelskammer I Shanghai (AmCham Shanghai) var ikke bidrag, der kunne skabe bedre rettigheder for arbejdstagere rundt om i Kina. Derimod indgav man erklæring om, at loven i dens nuværende udformning muligvis ville få en negativ indvirkning på udenlandske investeringer i Kina. Man accepterede ganske enkelt ikke skiftet til flere rettigheder for den jævne arbejder på bekostning af arbejdsgeber. (se note 2)

Fængslede har rettigheder

Som nævnt er retssystemet og embedsmandsværket ikke frit for korrupsion, men de seneste år har man brugt enorme ressourcer på at retsforfølge korrupte embedsmænd og skabe ny lovgivning, der inkorporerer FN's anti-korrupsions Konvention.

I forbindelse med en sag om en cana-

disk statsborgers besiddelse af narkotika, fik jeg desuden bekræftet, at en udlænding i et kinesisk fængsel har rettigheder, som bl.a. sikrer, at hans sag kommer for en dommer, selvom det ikke nødvendigvis sker indenfor 24 timer i forbindelse med varetægtsfængslingen.

Inden for det seneste år er det desuden blevet besluttet af Kinas højesteret, at dommere skal søge at anvende dødsstraf mere sparsomt, og desuden er det senest blevet vedtaget, at dødsstraf skal ske med højesterets godkendelse.

Den almindelige kineser - særligt den unge generation - opfatter systemet som langt mere tolerant, brugbart og fleksibelt end tidligere. De ser en anden imødekommethed og begynder at have håb om, at menneskerettighederne bedres. Som mine kolleger stolt gjorde mig opmærksom på, er Kina nu medlem af WTO, IMF, Verdensbanken, Den Internationale Valuta Fond og desuden tiltrådt FNs menneskerettighedskonvention, hvilket de opfatter som den politiske erklæring det nu engang er, at Kina vil arbejde for borgerlige, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Men først skal alle kinesere have adgang til mad og rent vand hver dag, som en af mine arbejds-kolleger udtrykte det.

**MAN KAN SLET IKKE FÅ ADGANG TIL DET ELEKTRONISKE OPSLAGSVÆRK
WIKIPEDIA, OG DET ER IKKE MULIGT AT SØGE INFORMATION VIA GOOGLE,
HVIS SØGEORDET FX ER "MENNESKERETTIGHEDER",
"HUMAN RIGHTS", "TIBET", ELLER ANDRE
FOR CENTRALSTYRET KRITISKE EMNER**

**VIRKELIGHEDEN ER DEN, AT DER SKER KRÆNKELSER I KINA
AF BÅDE MENNESKERETLIG OG ARBEJDSRETSLIG KARAKTER.
MEN VIRKELIGHEDEN ER OGSÅ DEN, AT VI I VESTEN ER NØDT TIL AT FORSTÅ
DEN RETSPOLITISKE UDFORDRING, SOM KINA STÅR OVERFOR,
OG SOM PÅ SIGT SKAL FØRE TIL EN BEDRING AF MENNESKERETSSITUATIONEN
OG EN REFORMERING AF RETS- OG EMBEDSMANDSSYSTEMET**

**Det hjælper ikke at boykotte
Kina**

Opsummerende er det min opfattelse, at mange af de kinesere, som har indblik i samfundsforhold, politik og jura, ønsker en anden menneskeretlig dagsorden og tør udtrykke dette ønske. Der ses som nævnt også forbedringer af arbejdslovgivningen og andre love med relation til menneskerettigheder, som kunne tyde på, at lovgiver og dermed Centralstyret i Beijing også ønsker, at udviklingen skal gå i samme retning.

Men i modsætning til vestlige kritikere, der alene forholder sig til den menneskeretlige situation, er Centralstyret i Beijing tvunget til at tænke på et samfund i rivende udvikling, der de seneste år har oplevet astronomiske vækstrater, og som er baseret på en kommunistisk samfundsmodel.

Indtil nu har Centralstyret forsøgt at præsentere befolkningen for et 'bedre' Kina, ganske enkelt for at undgå ubehagelige sandheder, som kan føre til uro. Man forsøger desuden at balancere rettighederne, således at investeringsmiljøet for indirekte og direkte investeringer fortsat er gunstigt, hvilket bl.a. omfatter lave produktionsomkostninger i form af lave lønninger og lave miljøafgifter, ordnede forhold, relativt god infrastruktur og

kvalificeret arbejdskraft, hvilket ikke nødvendigvis er det samme som flere rettigheder til befolkningen, jf. eksemplet med høringen i forbindelse med den nye arbejdslovgivning.

Virkeligheden er den, at der sker krænkelse i Kina af både menneskeretlig og arbejdsretlig karakter. Men virkeligheden er også den, at vi i vesten er nødt til at forstå den retspolitiske udfordring, som Kina står overfor, og som på sigt skal føre til en bedring af menneskerets-situationen og en reformering af rets- og embedsmandssystemet.

Vi må søge at forstå baggrunden for det kinesiske samfund og de overtrædelser af menneskerettigheder, der finder sted, således at man på en mere konstruktiv måde har mulighed for at påvirke bedringen af den nuværende situation. Vi skal på ingen måde acceptere, at krænkelse finder sted, men derimod via kritisk dialog og gradvist pres søge at forbedre situationen for de mange, som bliver krænkede. Det nytter ikke at boykotte hverken OL eller kinesiske initiativer generelt, pege fingre og kræve ændringer nu og her.

Vestens ypperste opgave som demokratiske nationer bliver at vise Kineserne vejen mod det demokrati, de ikke selv kender til.

Noter:

1 Den nye lov kræver, at alle ansættelseskontrakter skal være skriftlige. Hvis arbejdsgiver ikke overholder dette lovkrav, vil han kunne idømmes at skulle betale arbejdstageren det dobbelte i løn i det antal måneder, der ikke har været udfærdiget en kontrakt. Desuden begrænser denne nye lov brugen af midlertidige arbejdskontrakter, som hidtil har været en meget udbredt måde ansætte på, da man hermed lettere kunne fyre den ansatte. Med den nye lov kan man som maksimum indgå to midlertidige kontrakter. Herefter er arbejdsgiver forpligtet til at indgå en kontakt, der alene kan opsiges af den ansatte, med mindre helt særlige forhold gør sig gældende. I praksis en livstidsansættelse.

2 Se bl.a. artiklen bragt i China Times Online d. 5. april 2007, med titlen; Chinese Heat is on US Sweatshop Lobby

Kafka & Processen

Sognepræst Kristian Østergaard skrev i sommers en kronik i Jyllands-posten om Franz Kafka, som vi her bringer et uddrag fra i anledning af Kafkas 125 års fødselsdag. Retspolitisk Forening uddeler årligt på sin generalforsamling hædersprisen Kafkatten. Har du forslag til, hvem der skal modtage en hæder næste gang, så hører vi gerne fra dig.

Verdenslitteraturens mest berømte indledning stammer givetvis fra Franz Kafkas "Processen": »Nogen måtte have bagtalt Josef K., thi uden at han vidste af at have gjort noget ondt, blev han en morgen arresteret.«

På intet tidspunkt i bogen erfarer vi noget om, hvad Josef K. bliver anklaget for eller af hvem. Josef K. bliver derfor aldrig klar over, hvad han skulle være skyld i, og i det sidste kapitel bliver han dræbt. På mere end 100 sprog er adjektivet kafkask det udtryk, der karakteriserer en situation, hvor man er underlagt mægtige og anonyme kræfter, som skalter og valter med én efter forgodtbefindende.

Franz Kafka, der blev født den 3. juli 1883 - for 125 år siden - kendte selv det labyrintiske bureaukrati med dens regulativer, paragraffer og hierarkier. Han arbejdede nemlig som afdelingsleder af et forsikringsselskab i Prag. Kafka arbejdede om dagen og skrev om natten. Eller vi kunne sige, at han forfattede sit værk på et tidspunkt, hvor de fleste befinder sig i drømmeland. Og hans hovedværk Processen er da også skildringen af et mareridt. Kafka vidste gennem sin profession en del om, hvordan folk kunne forsikre sig i tilværelsen, men selv magtede han ikke at forsikre sig mod den angst, der martrede ham fra barnsben af.

Kafka mente, at hans koleriske far havde gjort ham livsduelig, hvilket dog er en sandhed, som skal tages med flere kilo salt, for selv om Kafka nok var i tvivl om sine egne evner, så vidner hans eksamensbeviser om gode kundskaber og stor flid. Alligevel skrev han i sin dagbog »Balzac gik med en stok, hvori der var skåret mottoet: Jeg knuser enhver forhindring; mit motto lyder: Enhver forhindring knu-

ser mig.«

Kafka var uddannet som jurist og skrev et skarpt og klart sprog, der var kemisk renset for svulstighed eller kunstighed, og med sin erfaring fra forsikringsbranchen gennemskuede han alle former for fup. En af hans venner berettede begejstret om en spiritistisk seance, hvortil Kafka sarkastisk replicerede: »At solen står op i morgen tidlig, er et under, men at et bord bevæger sig, når du maltrakterer det så længe, er intet under.«

Når Kafka skrev juridiske artikler, så blev han altid rost for sin evne til at fremstille sagerne i en glasklar og umisforståelig form, hvorfor han var højt værdsat i den forsikringsafdeling, han arbejdede i. På et tidspunkt udbrød hans chef, at uden Kafka »ville hele afdelingen bryde sammen.«

Men hvad der gør Kafka så aktuel for os, er mærkværdigvis det, som gjorde ham så uforståelig for sin samtid. Ikke sjældent reagerede omgivelserne med kulde og foragt, når han læste sine fortællinger højt, mens han undertiden selv blev ramt af latteranfald i en sådan grad, at han måtte afbryde oplæsningen.

Store digtere ejer tilsyneladende en profetisk gave. Sophus Claussen digtede i 1925 om Atomernes oprør: »Vor planet bliver lydhør og tynd som en bristende boble. Jeg er ræd, at en dag den forgår, blot et trylleord nævnes, en formular i kemi, som er udtryk for vand, eller luftgas, eller et ukendt stof, ubeskriveligt stærkt som en Guddom.« Men først 20 år senere blev den første atombombe bragt til sprængning, der skulle gøre Claussens ord så sørgeligt aktuelle.

I romanen "Amerika" sætter Kafka i sidste kapitel hovedpersonen Karl Ros-

smann på et tog mod et ukendt bestemmelsessted. Selv døde Kafka allerede i 1924, men han har altså haft en anelse om de rædsler, der skulle overgå hans tre søstre, da de 20 år senere blev sat på et godstog, der kørte mod et ukendt sted, som skulle vise sig at være nazisternes gaskamre.

Kafka storhed består i, at han havde en forudelse om fremtidens ondskab. Processen skildrer terrorstatens anatomi, fordi den helt ned i detaljen viser den gru og det hysteri, som politiske og religiøse diktaturer bevirker helt ind i privatsfæren. I romanen følger vi Josef K. fra han vågner på sin 30-års fødselsdag til han myrdes nøjagtig et år senere. I løbet af det år kører en retslig proces imod ham, men hos Josef K. selv finder også en modningsproces sted og til allersidst også en dødsproces. Og læseren kan ikke undgå at begive sig ud i en fortolkningsproces, som når man læser romanens niende kapitel i domkirken.

Her fortæller præsten om en bonde, der opsøger Loven, men det er umuligt at komme ind på grund af dørvogteren. Et helt liv venter bonden foran Loven og gør alskens bestræbelser på at komme ind, men uden held.

Da bonden er ved at dø, spørger han, hvorfor ingen andre har søgt foretræde foran Loven, og dørvogteren svarer: »Denne indgang var kun bestemt for dig.« Uanset hvor streng en lov måtte være, så er det dog almindeligvis sådan, at man kan lære den at kende og at opfylde dens bestemmelser. Love gælder for alle, og man kan sågar sammenligne sig med andre i overholdelsen af dem, hvad der jo godt kan være opmuntrende. Men i den fabel, som Josef K. låner øren til, gælder

Loven kun for ham, og han er for altid forment adgang til den.

Fablen er foregribelsen af det totalitære vanvid, som eksploderede i årene efter Kafkas død, og hvis afslutning vi endnu ikke har set.

De anklagede i 1930'ernes Moskva-processer var loyale overfor Stalin - alligevel blev de tvunget til at tilstå opdigtede forbrydelser og henrettet for dem. Jøderne i det nazistiske rige kunne være nok så patriotiske, men i Tyskland gjorde man alligevel kort proces med dem. I Mellemøsten er en person, der konverterer fra islam til en anden religion for altid fordømt, selv om han eller hun i øvrigt overholder landets love.

Josef K. forklarer præsten, at han er uskyldig, men får som svar, at sådan plejer de skyldige altid at tale.

Inden Kafka døde af tuberkulose som 41-årig, bad han sin ven Max Brod om at brænde alle hans manuskripter med den begrundelse, at det der havde været hans livs mareridt, ikke også skulle være andre menneskers mareridt. Max Brod trodsede sin vens ønske og udgav alligevel bøgerne, der til gengæld blev brændt af nazisterne og bortcensureret af kommunisterne, indtil muren faldt, og Kafka på ny kunne læses i sin hjemby Prag.

Sådan som Kafka skrev, havde ingen tidligere skrevet, men siden forsøgte mange at gøre ham kunsten efter. Og terrorens ofre læste ham som en trøst, mens tyrannerne hadede ham. Derfor er Kafka nok den digter i nyere tid, der har ændret vores syn på verden mest gennemgribende. Man er ikke helt den samme, når man har læst "Processen" - filosofen Adorno skrev efter sin læsning:

»Den, som Kafkas hjul er kørt henover, har for evigt mistet enhver fred med verden.«

Ordet jøde forekommer ikke et eneste sted i Kafkas romaner, og vi ved, at hans forhold til jøder var ambivalent: »Hvad har jeg til fælles med dem, når jeg knap har noget til fælles med mig selv?«, noterede han i sin dagbog.

Alligevel plejede han i sine sidste år et nært og kært forhold med en ung kvinde, hvor de tilsyneladende var fælles om jødisk tro og praksis.

Og når Kafka er med i enhver litterær kanon, så hænger det uomtvisteligt sammen med, at han er arvtager af den tradition vi kender fra Det Gamle Testamente, hvor profeterne var de skikkelser, der trådte frem i historien og advarede menneskene mod de ulykker og ødelæggelser, som ville ramme dem, hvis de ignore-

rede de ulmende trusler eller negligerede de spirende faretegn.

Her lader det sig hævde, at ingen digter i nyere tid har været udstyret med så store profetiske evner, som digteren Franz Kafka, der analyserede totalitærens anatomi, før den var blevet en realitet.

Retspolitisk medlem

Iben Melbye

Iben Melbye er forfatter til 16 bøger, primært henvendt til børn og unge. Hun er født i 1943 og uddannet bibliotekar. Blandt andet har hun skrevet "Elskede Anne" om fanger og fangeliv og de pårørende udenfor. Har også skrevet "Fange nr. 198"

Hvorfor blev du i sin tid interesseret i retspolitik?

Lige fra starten af mit forfatterskab har jeg været optaget af de svage grupper i samfundet. Det er kommet til udtryk både i avisartikler, radioudsendelser, romaner og noveller. På et tidspunkt opfordrede Gitte Arvegaard mig til at deltage i DRF's arrangementer, og derefter at gå ind i bestyrelsen. Her sad jeg i en årrække og har følt mig meget velkommen som en af de få ikke-jurister.

Kan du pege på nogle vigtige sager RF bør påtage sig i fremtiden?

Høringssvarene vil fortsat være meget vigtige. I det hele taget er det høje faglige niveau helt afgørende, f.x. udtrykt gennem møder og konferencer.

Kan du nævne nogle sager som irriterer dig i den aktuelle retspolitik?

Det er uhyggeligt at høre det evindelige krav om hårdere straffe og flere indsatte i fængslerne. Deprimerende så lidt udvikling, der er i det forebyggende arbejde i forbindelse med kriminalitet og alternativ tankegang til fængselsstraf. Og både de kraftige stramninger i anvendelsen af prøveløsladelse og en ofte håbløs gæld står i vejen for kriminelles vej tilbage til samfundet.

Hvorfor er det vigtigt, at kunstnere engagerer sig (rets)politisk?

Jeg mener ikke, det kan være en pligt. Men for mit vedkommende føler jeg både som samfundsborger og forfatter, at det er vigtigt at bekæftige mig med mennesker, der er i klemme. Det siger noget om et samfund, hvordan magtens syn er på udsatte mennesker. Og kan man, er det vigtigt at de, der har adgang til medierne, giver deres besyv med. Mit engagement i de retninger kommer også til udtryk gennem mit arbejde i bestyrelsen i Dansk PEN.

RETSPOLITISKE MEDLEMMER

INTERVIEW AF JENS LYHNE

Daniel Karpantschov

Daniel Karpantschov er født i 1985 og har arbejdet som konsulent indenfor politisk strategi, udvikling af spillefilm og strategisk planlægning. I dag er han medlem af Institut for Fremtidsforsknings Styrelse og Akademiet for Fremtidsforsknings Praesidium samt konsulent hos det ny-etablerede elsel-

skab, Natur-Energi. Han har studeret økonomi, sociologi og international handel på forskellige universiteter.

Hvornår begyndte din interesse for retspolitik?

Som borger i et land må det være ens pligt at beskæftige - og som minimum holde sig orienteret - om forhold og situationer der påvirker og griber ind i ens dagligdag. Retspolitik er, som jeg ser det et grundlæggende område der sikrer, eller modarbejder, fællesskabets og individets frihed og interessefelt. På den vis har jeg altid haft en interesse for retspolitik. Men jeg må dog tilstå at interessen er blevet forstærket efter konfrontationer med politi under demonstrationer, arbitrære visitationer, etablering af visitati-

onszoner og indførelsen af lovgivning der underminerer borgeres retssikkerhed.

Hvorfor har du meldt dig ind i Retspolitisk Forening?

For at deltage aktivt i et forum og indgå i dialog med andre om status i Danmark, på det retspolitiske område. Måske i ligeså høj grad for at finde en platform for de frustrationer man som, mere eller mindre aktiv borger, kan have.

Nævn en retspolitisk fadæse fra de seneste år:

Tilbageholdelse for at have fuldbyrdet min grundlovssikrede ret til at demonstrere, nægtet behandling af klagesager fra Politiet (ifm. politiets adfærd), Ritt Bjerregårds ide om etablering af et politikorps under hendes personlige ressource, tvungen visitation og trussel om bødeforlæg for at redde nødsted, under politiets bevågenhed - eller mangel på samme.

Største udfordring for Retspolitisk Forening lige nu?

Det ved jeg ikke helt om jeg kan svare på. Jeg er stadig så ny i foreningen at jeg ikke kender til mange forhold.

Beth Grothe Nielsen

Beth Grothe Nielsen (f. 1938), lic.jur., er lektor emeritus i kriminologi, strafferet og viktimologi ved Aarhus og Aalborg Universitet. Har skrevet flere bøger - bl.a. om barnedrab, vold og seksuelle overgreb mod børn samt om viktimologi. Hendes seneste bøger er: Straf - hvad ellers? (2006) og Straffesystemet i børneperspektiv (2001) og Kriminalitetens ofre og straffesystemet (2000)

Nævn et par sager fra den periode, du har været med i foreningen, som har flyttet nogle grænser?

Isolationsgruppen havde nok en del indflydelse på, at reglerne

om isolation under varetægt blev ændret (dog ikke nok). Måske har foreningen også haft en vis indflydelse på, at der blev indført regler om videoafhøring af børn som bevismiddel.

Hvad er det mest presserende spørgsmål for foreningen at tage op lige nu?

Socialstaten, der er ved at blive erstattet med en straffestat.

Nævn en retspolitisk fadæse fra de seneste år

Den såkaldte politireform

RETSPOLITIK

MEDLEMSBLAD FOR RETSPOLITISK FORENING | HALVÅRSSKRIFT 26. ÅRG | VINTER 2008

1978
2008

*I 30 år har vi set
retspolitikken
efter i
sømmene*

- 2 BJØRN ELMQUIST - MAGTEN FORDELT HOS TRE**
- 4 HELLE LOKDAM - 30 ÅR MED RETSPOLITISK FORENING**
- 8 PETER ARNBORG - HISTORIEN OM RETSPOLITISK FORENING**
- 12 LEIF HERMANN - BETALINGSKORTLOVEN**
- 14 JENS LYHNE - REDAKTØRENS SIDSTE TRYKTE BLAD**
- 15 JØRGEN DALBERG-LARSEN - 6 OPFATTELSER AF RETSPOLITIK**
- 20 BJØRN ELMQUIST - HAVKATTEN I HYTTEFADET**
- 22 MARIA WIND - RETSPOLITISK BLIK PÅ KINA**
- 26 KRISTIAN ØSTERGAARD - KAFKA & PROCESSEN**